

УДК 342.951 : 620.9 (477)

Володимир Піцикевич *

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІЦЕНЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

У статті проведено аналіз законодавства, яке регулює ліцензовану діяльність у сфері паливно-енергетичного комплексу України. Виявлено певні суперечності між нормативно-правовими актами та акцентовано увагу на норми права, які потребують удосконалення. Розроблено окремі пропозиції щодо змін до чинного законодавства.

Ключові слова: ліцензія, ліцензована діяльність, паливно-енергетичний комплекс України, адміністративно-правове забезпечення.

Піцикевич В. В. *Усовершенствование нормативно-правовой базы административно-правового обеспечения лицензированной деятельности в сфере топливно-энергетического комплекса Украины.*

В статье проведен анализ законодательства, регулирующего лицензированную деятельность в сфере топливно-энергетического комплекса Украины. Выявлены определенные противоречия между нормативно-правовыми актами и акцентировано внимание на нормы права, требующие усовершенствования. Разработаны отдельные предложения относительно изменений в действующее законодательство.

Ключевые слова: лицензия, лицензированная деятельность, топливно-энергетический комплекс Украины, административно-правовое обеспечение.

Pitsykevych V. *Improvement of Normative and Legislative Basis of Administrative Law Support of Licensed Activity in the Fuel and Energy Complex in Ukraine.*

The article analyzes the laws regulating licensed activities in the fuel and energy complex in Ukraine. There are some disagreements between legal acts and its accented attention on rules of law that need improvement. There is developed some proposals on amendments to existing legislation.

Keywords: licence, licensed activity, fuel and energy complex in Ukraine, administrative law support.

Важливе місце в економіці нашої держави займає паливно-енергетичний комплекс, рівень розвитку якого напряму впливає на енергетичну безпеку України. Основу діяльності паливно-енергетичного комплексу України становить ліцензована діяльність, провадження якої здійснюється у його у сфері. Разом з тим як система ліцензування загалом, так і ліцензування, а відповідно ліцензована діяльність у сфері паливно-енергетичного комплексу України потребують удосконалення. Про необхідність удосконалення ліцензування вказано, зокрема у програмі економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», схваленої 02.06.2010 р. на засіданні Комітету з економічних реформ, утвореного згідно з Указом Президента України від 26.02.2010 р. № 273. Проте реального виконання так і не відбулося.

Удосконаленням ліцензування займалися В. Авер'янов, Е. Бекірова, С. Вітвіцький, В. Колпаков, О. Кужель, О. Кузьменко, П. Пальчук, І. Пастух, Н. Саніахметова, Л. Шестак, А. Шпомер та ін. Між тим окремого дослідження ліцензування з розробленням пропозицій щодо його удосконалення крізь призму ліцензованої діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу України не було здійснено.

Метою даної статті є розроблення пропозицій щодо удосконалення нормативно-правової бази адміністративно-правового забезпечення ліцензованої діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу України.

У ст. 10 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» вказано, що суб'єкт господарювання, який має намір провадити певний вид господарської діяльності, що ліцензується, особисто або через уповноважений ним орган чи особу звертається до відповідного органу ліцензування із заявою встановленого зразка про видачу ліцензії.

Для окремих видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, до заяви про видачу ліцензії також додаються документи, вичерпний перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування [1]. При цьому в Переліку документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4.07.2001 р. № 756 нічого не вказано про необхідність до заяви про видачу ліцензії також додати документ, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії [2].

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» орган

ліцензування повинен оформити ліцензію не пізніше ніж за три робочі дні з дня надходження документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії. Орган ліцензування робить відмітку про дату прийняття документів, що підтверджують внесення заявником плати за видачу ліцензії, на копії опису, яку було видано заявнику при прийомі заяви про видачу ліцензії.

Якщо заявник протягом тридцяти календарних днів з дня направлення йому повідомлення про прийняття рішення про видачу ліцензії не подав документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії, або не звернувся до органу ліцензування для отримання оформленої ліцензії, орган ліцензування, який оформив ліцензію, має право скасувати рішення про видачу ліцензії або прийняти рішення про визнання такої ліцензії недійсною [1].

Отже, суб'єкт господарювання подає органу ліцензування документ, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії не разом із заявою про видачу ліцензії, а лише після прийняття органом ліцензування рішення про видачу ліцензії, про яке суб'єкт господарювання дізнається на основі повідомлення органу ліцензування. При цьому орган ліцензування, не отримавши від заявника документ, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії не видасть ліцензії. Все це необгрунтовано затягує та гальмує можливість отримання суб'єктом господарювання ліцензії та відповідно провадження ліцензованої діяльності.

Суб'єкт господарювання, подаючи документи на отримання ліцензії, має намір її отримати якомога швидше та готовий буде сплати кошти за видачу ліцензії наперед. Зважаючи не це, з метою пришвидшення процедури видачі ліцензії та удосконалення ліцензування, яке є засобом забезпечення ліцензованої діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу України, пропонуємо до заяви про видачу ліцензії в обов'язковому порядку додавати документ, що підтверджує сплату коштів за видачу ліцензії.

Додатковий позитив при додаванні до заяви про видачу ліцензії документа, що підтверджує сплату коштів за видачу ліцензії полягатиме ще в тому, що орган ліцензування позбавиться обов'язку направляти заявнику повідомлення про прийняття рішення про видачу ліцензії, а заявник уникне необхідності додаткового звернення до органу ліцензування. Відтак, економиться час та кошти.

Більше того, обов'язок подання документа, що підтверджує сплату коштів за видачу ліцензії одночасно з подачею заяви про видачу ліцензії, передбачений у п. 2.5. Інструкції про порядок видачі ліцензій Національною комісією регулювання електроенергетики на здійснення окремих видів підприємницької діяльності, затвердженої постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 06.10.1999 р. № 1305 [3]. Зважаючи на це, пропонуємо:

а) В абзаці першому пункту 4 Порядку справляння плати за здійснення дозвільних процедур у сфері використання ядерної енергії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 6.05.2001 р. № 440 слова «після прийняття ними рішення» замінити словами «разом із заявою» та викласти в такій редакції: «Документ про оплату надається до Держатомрегулювання або його територіального органу разом із заявою про видачу ліцензії, дозволу, окремого дозволу, сертифіката, а також внесення змін, переоформлення ліцензії у сфері використання ядерної енергії» [4].

б) В абзаці третьому частини першої пункту 2 Розділу II Положення про порядок ліцензування імпорту товарів, затвердженого наказом Міністерства економіки України від 14.09.2007 р. № 302 слова «лист-звернення щодо оформлення ліцензії з гарантією сплати державного збору за її видачу» замінити словами «документ, що підтверджує сплату коштів за видачу ліцензії» [5].

в) В абзаці третьому частини першої пункту 2 Розділу II Положення про порядок ліцензування експорту товарів, затвердженого наказом Міністерства економіки України від 9.09.2009 р. № 991 слова «лист-звернення щодо оформлення ліцензії з гарантією сплати державного збору за її видачу» замінити словами «документ, що підтверджує сплату коштів за видачу ліцензії» [6].

г) У Переліку документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 4.07.2001 р. № 756 для кожного окремого виду господарської діяльності колонку «Документи, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності» доповнити такими словами: «документ, що підтверджує сплату коштів за видачу ліцензії» [2].

Удосконалення також потребують ч. 7 ст. 16 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», відповідно до якої строк дії переоформленої ліцензії не може перевищувати строку дії, зазначеного в ліцензії, що переоформлялася, у разі його встановлення Кабінетом Міністрів України, та ч. 4 ст. 18 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», відповідно до якої строк дії дубліката ліцензії не може перевищувати строку дії, який зазначався у втраченій або пошкодженій ліцензії, у разі його встановлення Кабінетом Міністрів України [1].

Норми наведених статей сформульовані таким чином, що органи ліцензування, і при видачі дубліката, і при переоформленні ліцензії на власний розсуд можуть видати ліцензію, строком дії меншим або таким, що відповідає зазначеному в ліцензії, що переоформлялася, або у втраченій чи пошкодженій ліцензії. Гіпотетична

ймовірність видачі ліцензії, строком дії меншим, ніж строк дії втраченої, пошкодженої чи ліцензії, що переоформляється, не відповідає змісту завдання щодо видачі дубліката чи переоформленої ліцензії. При видачі дубліката ліцензії видається примірник ліцензії, що тотожний оригіналу, тому строк дії ліцензії повинний відповідати строку дії ліцензії, що переоформлялася. Під час переоформлення ліцензії зміни підлягають ті відомості, які стали підставою для переоформлення ліцензії.

Підставами для переоформлення ліцензії є: а) зміна найменування юридичної особи (якщо зміна найменування не пов'язана з реорганізацією юридичної особи) або прізвища, ім'я, по батькові фізичної особи – підприємця; б) зміна місцезнаходження юридичної особи або місця проживання фізичної особи – підприємця; в) зміни, пов'язані з провадженням ліцензіатом певного виду господарської діяльності, вказаного в частині третій статті 9 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» [1]. Строк дії ліцензії згідно зі ст. 16 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» не є підставою для переоформлення ліцензії, а відтак і при переоформленні ліцензії (внесенні змін до діючої ліцензії) строк дії ліцензії повинний відповідати строку дії, зазначеному у ліцензії, що переоформляється. Аналогічна правова позиція викладена у п. 2.9 Інструкції про порядок видачі ліцензій Національною комісією регулювання електроенергетики на здійснення окремих видів підприємницької діяльності, затвердженої постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 6.10.1999 р. № 1305, відповідно до яких термін дії ліцензії залишається незмінним у разі переоформлення ліцензії, видачі її дублікату та заміни бланка ліцензії [3].

Таким чином, ч. 7 ст. 16 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» слід викласти у новій редакції вказавши, що строк дії переоформленої ліцензії залишається незмінним та не підлягає зміні при переоформленні ліцензії, а ч. 4 ст. 18 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» доцільно вилучити, оскільки дублікат (від лат. duplicatus – подвоєний) ліцензії повинний бути ідентичний оригіналу ліцензії, а відтак всі відомості, які містяться в оригіналі ліцензії, зокрема і строк дії ліцензії, повинні відповідати відомостям дублікату ліцензії.

Слід звернути увагу на те, що п. 3.2 Інструкції про порядок видачі ліцензій Національною комісією регулювання електроенергетики на здійснення окремих видів підприємницької діяльності, затвердженої постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 6.10.1999 р. № 1305, згідно з яким дублікат ліцензії видається суб'єкту підприємницької діяльності в 10-денний термін після подання відповідної заяви [3], суперечить ч. 6 ст. 18 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», де зазначено, що орган ліцензування зобов'язаний упродовж трьох робочих днів з дати одержання заяви про видачу дублікату ліцензії видати заявникові дублікат ліцензії замість втраченої або пошкодженої [1]. Отже, строк видачі ліцензії згідно з Інструкцією становить 10 днів із дати одержання заяви про видачу дублікату ліцензії, тоді як відповідно до спеціального закону – 3 (три) робочих дня. Відтак, цю невідповідність необхідно усунути, виклавши абзац перший пункту 3.2, розглянутої Інструкції в такій редакції: «Дублікат ліцензії видається суб'єктові господарювання протягом трьох робочих днів з дати одержання органом ліцензування заяви про видачу дублікату ліцензії».

Невиправданою щодо ліцензіатів вважаємо ч. 10 ст. 16 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», де зазначено, що непереоформлена в установлений строк ліцензія є недійсною [1].

Зважаючи на суть переоформлення ліцензії, це відбувається для того, щоб ліцензія передбачала актуальні відомості, які відповідають дійсності. Відтак, автоматичне визнання недійсною ліцензії у разі її непереоформлення у встановлений строк є занадто грубим покаранням для ліцензіата, адже ліцензіат позбавляється права на провадження ліцензованої діяльності. Тому пропонуємо ч. 10 ст. 16 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» вилучити. Водночас орган ліцензування як міру покарання вправі притягнути ліцензіата до адміністративної відповідальності на підставі ст. 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення – у разі неподання останнім органу ліцензування протягом десяти робочих днів з моменту виникнення підстав для переоформлення ліцензії заяви про переоформлення ліцензії разом з ліцензією, що підлягає переоформленню, та відповідними документами або їх нотаріально засвідченими копіями, які підтверджують зазначені зміни [7].

Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва у листі «Щодо переоформлення та видачі нової ліцензії» зазначив, що Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» не містить жодної вказівки (вимоги), яка б визначала, що орган ліцензування повинен приймати від ліцензіата заяву на видачу нової ліцензії «не раніше, ніж за два тижні до закінчення дії попередньої ліцензії» або не раніше будь-якого іншого строку, який би відліковувався від дати закінчення дії попередньої ліцензії. Таким чином, органи ліцензування зобов'язані приймати заяви від ліцензіатів на видачу нової ліцензії саме тоді, коли ліцензіат подає таку заяву [8].

З метою удосконалення механізму отримання нової ліцензії пропонуємо редагувати ч. 13 ст. 14 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», відповідно до якої нова ліцензія видається

органом ліцензування не раніше, ніж в останній робочий день дії попередньо виданої ліцензії. За таких умов ліцензіат не буде впевнений у тому, що на наступний день після закінчення строку дії попередньо виданої ліцензії він отримає нову ліцензію і матиме право провадити ліцензовану діяльність. Будь-який ліцензіат прагне, щоб у нього не виникло перешкод у провадженні ліцензованої діяльності після закінчення строку дії первинної ліцензії. Однак, таких гарантій спеціальний закон не передбачає, адже на практиці може трапитись так, що навіть за умов оформлення нової оформленої ліцензії, суб'єкт господарювання отримає її значно пізніше, ніж в останній робочий день дії попередньої ліцензії, а відтак, не зможе провадити ліцензовану діяльність до моменту отримання нової ліцензії. Для створення більш сприятливого клімату для провадження ліцензованої діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу України пропонуємо передбачити можливість отримання нової ліцензії раніше, ніж в останній робочий день дії попередньо виданої ліцензії. Для цього пропонуємо ч. 13 ст. 14 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» викласти в такій редакції: «Нова ліцензія видається органом ліцензування у загальному порядку видачі ліцензії. У разі прийняття органом ліцензування рішення про видачу нової ліцензії під час дії попередньо виданої ліцензії на той же вид господарської діяльності орган ліцензування після видачі нової ліцензії приймає рішення про визнання недейсною попередньо виданої ліцензії з внесенням відповідних змін до ліцензійного реєстру». За таких умов ліцензіат подасть документи для отримання нової ліцензії та при прийнятті органом ліцензування рішення про видачу нової ліцензії завчасно отримає її. Це створить більш комфортні умови для ліцензіата та дасть змогу суб'єктам господарювання впевнено провадити ліцензовану діяльність у сфері паливно-енергетичного комплексу України.

Як показав аналіз нормативне врегулювання ліцензованої діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу України та система ліцензування загалом не є досконалими та потребують якісних змін.

Список використаних джерел:

1. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 1 червня 2000 р. № 1775-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299.
2. Про затвердження переліку документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 липня 2001 р. № 756 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 27. – Ст. 1212.
3. Про затвердження Інструкції про порядок видачі ліцензій Національною комісією регулювання електроенергетики на здійснення окремих видів підприємницької діяльності : Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики від 6 жовтня 1999 р. № 1305 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 44.
4. Про затвердження Порядку справляння плати за здійснення дозвільних процедур у сфері використання ядерної енергії : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2001 р. № 440 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 20. – Ст. 853.
5. Про затвердження нормативно-правових актів щодо ліцензування імпорту товарів та внесення змін до Порядку розгляду заявок на видачу ліцензій у сфері нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України : Наказ Міністерства економіки України від 14 вересня 2007 р. № 302 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 73. – Ст. 2750.
6. Про порядок ліцензування експорту товарів : Наказ Міністерства економіки України від 9 вересня 2009 р. № 991 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 80. – Ст. 2724.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
8. Щодо переоформлення та видачі нової ліцензії : Лист Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 29 грудня 2002 р. № 4-47-207/7084 // Податки та бухгалтерський облік. – 2003. – № 25.

** Піцкевич Володимир Васильович – кандидат юридичних наук, адвокат.*

УДК 342.9+33.07

Микола Самбор *

ВАРТІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗУМІННЯ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

У статті досліджується економічна складова адміністративного правопорушення. Аналізується поняття економічної категорії «вартість» та її застосування стосовно суспільно-правового явища – адміністративного правопорушення, існуюче правове регулювання вказаної сторони адміністративного правопорушення. За результатами дослідження автором пропонується доктринальне визначення вартості